

■ Üri passziónak is fölfogható, hogy harmincszor fölültem a buszra, elmentem Algyőre, és harmincszor haza is jöttem. Ahogy pulira ragad a bolha, rám is rámragadtak némely dolgok. Még aznap igyekeztem leírni, amit közben tanultam, mert régtől vallo, nem jó, ha kialussza a magamfajta a mérget. Akkor is így szoktam mondani, ha méregnek a szele se érintett meg. Másnap már ugyanaz egészen másnak tűnik, ez a legelső okom, a másik meg az, hogy jobb, ha nem keveredik össze a fejemben a szezon a fazonnal. Az se rossz ebben a játékban, hogy nem érzem teletömöttnek soha a kobakomat, hiszen naponta kiürítem. Most, a végén baktatva önként vállalt gyalogutamnak, nem győzöm észrevenni, jó néhány csemege mindig kimaradt.

A hazafelé jövő buszra vártam egyszer. A buszmegálló padjait szerelte egy atyafi, látszott rajta is, hogy nem falubeli. Volt időm, jól megfigyeltem. Társam is akadt a nézésben, meg is hánytuk-vetetük a világ állását. Azt például, hogy azok az istenverte gazfickek, akik erejüket fitogtatják mindenhol, ahol rombolni lehet, pokolra valók. Erre sóhajtja el magát a padszerelő meg a másik figyelő csaknem egyszerre: vissza kéne hozni a csendőrséget! Majd azok gatyába ráznák ezt a fajzatot! Mert azok aztán nem kukoricáztak, előbb csattant a pofon, aztán jött a kérdés. A mostani rendőr? Még jó, ha nem áll be közéjük padokat szaggatni.

Magára hagytuk morgolódsaival az ülep alá valók javítgatóját, mert jött a busz. Másnap láttam, egészen szépen elhaladt nálunk nélkül is. Gondosan otthagya azonban mindenhol a saját szemetét. Csak nem a csendőrség föltámadását várja az eltakarítással?

■ Első nap, amikor itt jártam, rá akartam köszönni ismerőssömre, de nem találtam otthon. Ötletem kertem volna tőle, legalább elindulni hadd tudjak. Északra menjek, vagy délnek? A kapu hasadékába bedugtam kis cetlimet avval a szöveggel,

Csak egy üveg sör. (Fotó: Enyedi Zoltán)

Algyő, hol vagy?

Egy hintóban

hogy majd keresem megint. A bedugott cetli is lehet azonban időzített bomba, mert többször csörgött itthon a telefon, amíg végre meg is talált. Mondtam neki, mit akartam, és azt is, köszönöm szépen, de már inkább leadnék néhány csomagot, mert annyit találtam, menekülöm is nehéz lenne előlük. A régi érdeklődéssel firtatta, kiknél jártam, és mire mentem. Egy részét jónak ítélte, a másikat kárhoztatta. Biztosan igaz van, ő a bennfentes, de hogy mindenáron segíteni akart, az biztos. Akkoriban kerülgettem a Tisza-járó nagy komp elszülledésének körülményeit, megkértem tehát, azt segítse kideríteni, mikor volt pontosan. Mert mégse állapot, hogy a monográfia büszke rá, hogy történészek írták, de éppen az időpont maradt ki. Fél óra türelmet kért, majd visszahív. Háromnegyed lett belőle, de csörgött a telefon. Nyugdíjas cimboráját hozta elő, aki azt állította, már csak három ember van meg azok közül, akik tulajdon szemekkel láthatták, szívesen elvezet hozzájuk. Nem akartam hinni a számnak, szerintem sokkal többen vannak, de nekem az is elég lenne,

ha időközben ő tudakolná meg a háromtól. Még is ígérte. Megállapodtunk, hétfőn reggel 9-kor óráütésre ott leszek nála. Zavaros lötytyők maligánfoka érződött a szavában, ezért megkértem, hadd száradjon ki arra az időre a pohár. Esküvel fölérő makacssággal erősítette ismerőssöm is, mindenokvetetlen ott lesz ő is. Józanon.

Eljött a hétfő, és mire a kakukkos óra elütné a kilencet, ott vagyok nála. Felesége van csak otthon, nagyon sajnálja, de nem tudja, hová szívódott föl. Meg is kérdezte célzott kíváncsisággal:

– Maga is iszik?

– Ha az összes kocsmá minden töve egyszerre száradna ki, akkor se írnam le, hogy dühöng az aszály.

– Akkor pedig az én emberemet nehezen találja meg! De a barátját se, azt hiszem.

Nyájas üzenetet hagytam hátra mindkettőnek. Félek, a legkisebb italos pohárban súlydelt el másodszer az a bizonyos komp.

■ Ajánlott levelet hozott a minap a postás. Régi ismerős küldte, aki a legtisztább visszaemlékezéssel ajándékozott

meg pár nappal előbb. Arra kért, felejtsem el a vele való találkozásomat, és semmit ne írjak róla. Úgyse kíváncsi arra senki. Olyan lendülettel beszélt pedig, többször intenem kellett, csak három hétre jöttem, ugorjunk nagyobbakat, most meg visszalépne? Luk maradna ezen a sorozaton, ha meg nem tudnám győzni.

Levélben is érdeklődik, miért nem hallgattam meg a legutóbbi változások részleteit? Majd megmondom neki, túl sok azoknak még az optikájuk, csak azért.

■ Nyalka egyetemistaként jártam itt először, talán 1955 őszén. Uramisten! Maholnap negyven éve már. Néprajzi ügyben bókásztunk, találtunk is egy embert, aki gyönyörűen mondta, hogy annak idején Dózsa, Rákóczi meg Kossuth hajtott végig egy hintóban a falun. Elöntötte szívünket-lelkünket a gyönyörűség: másfél századokat lép egyszerre az emlékezet lova? Egyetlen hintóba belegyömöszöli egész történelmünket? Mert a vége az lett, hogy a faluvégén csak fölborult a hintó! Ahogy teljes történelmünkben mindig fölborult.

Akárhányszor lépek is be a faluba, mindig eszembe jut a mesélő. Sajnos, eddig még nem akadtam rá. Akkor vén-séges öreg volt már, lehet, hogy nemsokára meg is halt. Nem úgy hallgattam akkor, hogy bármikor szükségem lehet még rá, ennél fogva szeméyleírást se tudnék róla adni, de egészen biztos, hogy nem álmodtam. Most, mintha nem a zsugorításra találnék léptenyomon példákat, inkább a szétesésre. Említettem már, magamban nem tudom falunak neveztem el Algyót, mert kéréseimre legtöbbször ezt a feleletet hallottam: nem tudom. Alig találtam két embert, aki ugyanarra egyáltalán emlékezne.

A népvándorlás okozhatott akkor a kavarodást nemzetünk életében, amekkora Algyón támadt az utolsó húsz évben.

(Vége.)

Horváth Dezső

■ Hangversenykalauz

Karajan asszisztense is volt

Két vendégművészt is hallhatunk a Szegedi Nemzeti Színházban, a Filharmónia szimfonikus-bérletsorozatának mai estéjén. A helyi szimfonikus zenekar fél 8-kor kezdődő koncertjének karmestere Gunde Péter lesz, aki húsz esztendővel ezelőtt a besanconi nemzetközi karmesterverseny egyik díjnyertese volt. Rövid miskolci, pécsi, majd budapesti munkásság után az NSZK-ba tett át „székelyét”; a bielefeldi és az osnabrücker egyetem zenei tanszékének tanára a mai napig is. Sokszor szerepel Európa-szerte karmesterként, és több éven keresztül volt zenei asszisztens a Salzburgi Ünnepi Játékokon Herbert von Karajan és Christoph von Dohnányi mellett. Öt éve már dirigált Szegeden is, nemrég pedig oboaművészként is hallhattuk egy jótékonysági koncerten.

Nem kell ilyen részletesen bemutatni a vendégpianistát, a Liszt-díjas Lantos Istvánt, his ő világhírű előadó. Még zeneakadémista sem volt, amikor szólóestekkel mutatkozott be Prágában és Krakkóban. Hazai koncertjei mellett majd negyedszázada járja a nagyvilágot a zeneakadémia tanára – olykor több hetes koncertkörúton is – az Állami Hangversenyzenekar szólistájaként.

Gioachino Rossini A tolvaj szarka című operájának nyitánya vezeti be a mai hangversenyt. A dalmű az olasz mester szériaalkotásai közé tartozik. (Szerződés alapján egy, nyolcéves időszakban pl. húsz operát komponált. Nagy-

részük századunkra végleg letűnt a nemzetközi operarepertoárról, ezzel szemben e nyitány az egyik legnépszerűbb koncertdarab – együtt a Seviliai borbély- és még továbbbi öt-hat Rossini-nyitánnyal.)

Mai tudásunk szerint Beethovennek első zongoraversenye a B-dúr hangnemű alkotás, amit most Szegeden Lantos István játszik. Bár opusszámát (19.) megelőzi a C-dúr versenymű (op. 15.), de mindkettőt huszonöt éves kora körül komponálta Beethoven, az előbbi azonban három esztendővel később átdolgozta. Ennek ellenére kevésbé népszerű és alig hallható koncerteken. A szólóhangszer – a klasszikus stílushagyománynak megfelelően – állandóan előtérben van, a zenekar pedig alárendelt, vagy concerto grosso-szerűen áll szemben a versenyszólammal. A motívus építkezésű nyitótételt egy fantáziaszerű lassú, valamint egy, szokatlan hangsúlyai és színpompái miatt nagyon ritmikusnak tűnő tétel követi.

Érett, már élete delén túljutott zeneszerző – az „orosztökök” csoportjának egyike – Rimsszkij-Korszakov, mikor 1888-ban megírja Seherezáde című szvitjét, amely legtöbbet játszott, legnépszerűbb, táncjáték formájában színpadra is átvitt műve lett. Elő- és utójáték keretezi az Ezeregyéjszaka néhány, zenében elmondott meséjét. A kegyetlen szultán és a szőlőhegedű motívumaiban megjelenő gyengéd és törékeny Seherezáde mellett fellelnek Szindbád, a bátor hajós, a bohókás Kalender, egy ifjú hercegi pár története, valamint a bagdadi vásár színes forgataga. Rimsszkij-Korszakov művének szólóit a zenekar fiatal koncertmestere, Kosztándi István adja elő.

Kutas János

■ Hát igen, lehetséges, hogy kényesebb ízlésű konzervatívok szörnyülködnek majd, amikor azt hallják Móríc Zsigmond immár klasszikus regényének musical-színpadi változatában: „Tökjő...” Lehet. Mármint háborogni, nyelvhasználati slampoóságokon és divatokon. Lehet küzdeni a maiak – gyerekek, ifjak, kevésbé ifjak – ama nyelvsegenyítő vírus általi fertőzöttsége ellen, melynek egyik szövődménye, hogy mindenre ezt az egyetlen újkéltű szörförmédvényt használjuk az amúgy gazdag jelzőtárból: tökjő. De kérem, tessék meggondolni: ki használja ma már a mokus, krapek, jampi, hapsi, pasi – és a többi szavakat? Amelyekkel pedig boldogult fiatal korunkban oly büszkén bántunk, ellen-, kívül- és különállásunkat hansúlyozandó? (Na jó, a pasit például használják ma is – magamfajta konzervatívok; de kérdem: kinek ártunk vele?)

Egy szó, mint száz: a mai gyerekek a többi között emiatt a „tökjő” miatt imádják a Rock Színház vezéregyéniségének, *Miklós Tibornak* a Légy jó mindhalálig zenés színpadi változatához írott dalszövegeit. A többi között, mondom, mert egyáltalán nem arról van szó,

hogy csak a mai szóhasználat teszi modernné ezeket a szövegeket. Annál kevésbé, mert vannak e dalszövegek között már-már csöpögősen érzélgősek és divatjamúltan romantikus darabok is. Mikor mire van szükség. Mert nagyon eklektikus egy darab ez, mint általában minden musical. *Kocsák Tibor* zenéiben is a zsolttártól a rapp-szerű és a rock-szerű stílusokon át a szimfonikus hangzásokig – mindenféle van. Mikor mire van szükség. És most se tessék azt hinni, hogy csak ez teszi modernné a zenét. Az igazság az, hogy jó zenék és jó szövegek vannak a darabban.

És az igazság az, hogy modernné teszi a „műegészt” az az óskőkori „mondanivaló”, „üzenet”, amit sugároz; hogy tudniillik: „légy jó mindhalálig”. Mert nyelvhasználati, zenei, műfaji, színjátszási és egyéb divatok ide, vagy oda: az ember nem bújhat ki a bőréből és sose változik meg atekintetben, hogy bizonyos illúziókhöz mindenáron ragaszkodik. Légy jó, másnak se házát, se mezejét, se másféle jószágát ne kívánjad, de felebarátod feleségét se, ne lopj, ne ölj, ne hazudj, Istennek nevéért hiába ne vegyed! Ilyenekhez ragaszkodik az ember. S a

„Tökjő!”, avagy tuti siker

Musicalbemutató a Kamaraszínházban

szegény, mindezt betartó Nyilas Misit is hiába látja az ember a végén kiterítve, nem hiszi el, hogy nem a nyilasmisiké a világ...

De nemcsak ezért lesz e mű – tuti kasszasiker. (Ami, mi tagadás, erősen ráfér már a Szegedi Nemzeti Színházra.) Jól válogatott gyerekszereplői egyszerűen leveszik a lábáról a legszigorúbb kritikust is. Bármit csinálnak – mosolygunk, nevetünk, sírunk, tapsolunk. *Nagy György* koreográfiái egyszerűek és nagyszerűek, a mozgások könnyen betanulhatók és látványosak és ha valamelyik kis táncos hibát vét, hát átéljük pillanatnyi rémületét és biztatásul még nagyobb tapsot kap. A gyerekek minden bizonnyal színpadi tehetségeknek születnek, csak sajna, ké-

sőbb, mint minden egyéb tehetségüket, ezt is elvesztik valahol az úton...

Az általam látott előadásban *Holler Zsombor* énekelte Misi szolamát (valamennyi gyerek szerepet lekeztőzték, igazuk van, annyi az ügyes, okos, muzikális gyerek, no és az influenza vírus is garázdálkodhat még). Azért mondom így, mert lehet, hogy a mozgása egy kis mértékig feszélyezett, de megfelelően az énektudása, nagyon szép a szövegejtése, világít az értelem az arcáról, szóval ideális Nyilas. A váltótársa *Csányi Attila*; ő az általam látott előadásban a csapatban szerepelt, de ott annyira kitűnt színjátszó képességével, muzikáltságával, csibész-bobócos temperamentumával, improvizációs készségével,

hogy minden bizonnyal ideális Misi lesz.

Vagyis legalább kétszer érdemes lesz megnézni az előadást, ha tetszik, egyszer Nyilas miatt, másszor Misi miatt – de másért is. *Maros Ákos* például kitűnően énekel és táncol a nyolcadikus Nagy úr hálás szerepében; *Rácz Tibor* Valkay tanárként öröm látni és hallani, „pofonvágtá a szerep”, mondják a szakmai szlenggel, s csak sóhajtozhatunk, miért nincs évadonként sokkal több, amolyan igazán neki való, énekes-táncos feladat... *Czifra Krisztina* lett szép fokozatosan a színháznál maga a „szerelmes ifjú hölgy”, a skatulya egyelőre nem ártalmas neki, most is tetszett, mint *Bella* kisasszony. De amit *Dobos Kati* tud, az valami lényegi a szí-

nész mesterségből: villanásnyi ideje van a musicalben, hogy Doroghyné figuráját a „futottak még” kategóriából emlékezetessé növelessze; csak ül az átmentett úriasszonyruhában (jelmezek: *Tóth Ágnes*), az elkártyázott vagyonból megmaradt székben, egy, vagy két mondata van – és elénk rajzol egy egész élettragédiát. A mondatok hanglejtésében és egy tétova, homloksimító mozdulatban sikerül megmutatnia az elmondhatatlan belső szenvedést, ami azért győtri ezt az asszonyt, mert képtelen ellátni családösszetartó szerepét; az elszegényedett, lecsúszott családban szinte megbénult, s minden maradék erejével folyton csak menekül a valóságtól. Megbízhatóan korrekt alakítás *Király Leventéé* (Pósaklady úr) és *Jakab Tamásé* (Török János).

Pinczés István Debrecen mellett több más városban is sikeresen állította már színpadra a „Légy jó”-t, a jó értelemben vett rutin látszik a produkción. Ha „beérik”, vagyis kimúlnak az apróbb ritmus-hibák, lépés- és szövegévesztések, a szegedi előadás is fel fog iratkozni a sikerlistára.

S. E.